

Nažalost i dalje smo loši u ocjeni poslovne klime

Bejaković, Predrag

Source / Izvornik: **Aktualni osvrti, 2013, 6, 1 - 2**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

<https://doi.org/10.3326/ao.2013.59>

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:242:981418>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-25**

Repository / Repozitorij:

[Institute of Public Finance Repository](#)

AKTUALNI OSVRTI

Nažalost i dalje smo loši u ocjeni poslovne klime

dr. sc. PREDRAG BEJAKOVIĆ, Institut za javne financije, Zagreb

U izvještaju Svjetske banke **Doing Business 2014** Hrvatska se po jednostavnosti i učinkovitosti poslovanja ove godine nalazi na 89. mjestu među 189 zemalja svijeta. U lanjskom izvještaju zauzimala je 84. mjesto među 185 zemalja. Hrvatska je među ostalim napredovala po plaćanju poreza, u području međunarodnog trgovanja i izvršenja ugovora te je olakšala rješavanje problema nelikvidnosti. Nazadovala je u području zaštite ulagača, u izdavanju građevinskih dozvola, dostupnosti električne energije, uknjižbi imovine i dostupnosti kredita.

O čemu je riječ i što se mjeri

Svjetska banka već 11 godina gotovo u svim zemljama svijeta provodi sveobuhvatno istraživanje o poslovnoj klimi pod nazivom "Doing Business". Ono na vrlo objektivan i usporediv način ispituje jednostavnost i lakoću poslovanja, otvaranja radnih mjesta i razvoj inovativnih proizvoda. Uspješan privatni sektor neposredno pridonosi snažnijem i bržem prosperitetu društva. U stvaranju poslovne klime središnje mjesto imaju vlade koje određuju pravila putem kojih se utvrđuju i poštuju vlasnička prava, smanjuju troškovi rješavanja sporova i povećava predvidljivost ekonomskih transakcija. Bez jasnih pravila koja trebaju svi poštivati, poduzetnici teže započinjati i razvijaju svoje poslovne aktivnosti, posebice u malim i srednjim tvrtkama koje su u većini gospodarstava širom svijeta glavni pokretači gospodarskog rasta i razvoja te najvažniji prostor za stvaranje novih radnih mjesta.

"Doing Business" u obzir uzima domaće, ponajviše male i srednje tvrtke te ispituje kako se na njih primjenjuje regulativa tijekom njihovog poslovnog ciklusa. Rangiranje se provodi na temelju više pokazatelja - otvaranje tvrtke i započinjanje poslovanja, izdavanje građevinskih dozvola, dostupnost električne energije, uknjižba imovine, dostupnost kredita, zaštita ulagača, plaćanje poreza, međunarodna trgovina, izvršavanje ugovora i rješavanje nelikvidnosti (u ranijim istraživanjima zatvaranje tvrtke). Ujedno, istraživanjem su obuhvaćeni i podaci o regulativi zapošljavanja radnika. Ispitivanje poslovne klime je posebno važno jer se u globalnom gospodarstvu obilježenom stalnim promjenama razlika u uspješnosti određuje upravo time u kojoj su mjeri jasna pravila poslovanja, koliko ih se poštuje i stvaraju li ona neželjene poticaje ili su od pomoći u uspostavljanju ravnopravnih uvjeta poslovne utakmice.

U mnogim dijelovima svijeta u posljednjih nekoliko godina, podaci "Doing Business" nedvojbeno pokazuju da je ostvaren zavidan napredak u uklanjanju nekih od najvećih birokratskih prepreka za uspješniju poslovnu aktivnost privatnog sektora. Ipak, male i srednje tvrtke još uvijek često trpe teret prevelikog broja nejasnih propisa koji narušavaju učinkovitost u poduzetničkom sektoru. Time se ograničava ukupna konkurentnost gospodarstva i smanjuje prostor za novo zapošljavanje.

U prosjeku u svijetu započinjanje poslovanja zahtjeva 7 različitih postupaka, traje 25 dana i za raznovrsne naknade treba platiti 32% dohotka po stanovniku. Ipak razlike su vrlo velike, te dok to na Novom Zelandu

traje upola manje dana i gotovo je bez troška, u Surinamu (bivšoj Nizozemskog Gvajani, zemlja na sjeveru Južne Amerike) to traje 208 dana, a u Venezueli 144 dana.

Kako stojimo u međunarodnom okruženju i što se promijenilo

Ovogodišnji izvještaj obuhvaća poslovnu regulativu za 189 gospodarstava, time da su dodana četiri gospodarstva: Libija, Mianmar, San Marino i Južni Sudan. Podaci se odnose na razdoblje od lipnja 2012. do lipnja 2013. Po ukupnom broju osvojenih bodova u 10 područja Hrvatska je napredovala za 0,9 bodova, s prošlogodišnjih 63,7 na 64,6 od mogućih 100. Nakon provedenih korekcija podataka i s obzirom na dodatne spomenute četiri zemlje Hrvatska je pala za jedno mjesto na listi jer je u prošlogodišnjem izvještaju bila plasirana na 88. mjestu.

U cjelini, sve promatrane zemlje Jugoistočne Europe, osim Makedonije i djelomično Crne Gore, rangirane su razmjerno loše, ali se trendovi u njima osjetno razlikuju. Tako je Hrvatska u posljednje četiri godine pala za deset mjesta (istina povećan je broj obuhvaćenih zemalja), a Kosovo je u razmjerno kratkom razdoblju poboljšalo svoj položaj za zavidnih 31 mjesto. U dužem vremenskom razdoblju poseban napredak učinjen je također u Makedoniji i Crnoj Gori, dok Albanija, Bosna i Hercegovina i Srbija uglavnom nazaduju.

Tablica 1 Rangiranje zemalja Jugoistočne Europe u Izvještajima "Doing Business"

	2011.	2012.	2013.	2014.
Albanija	77.	82.	85.	90.
Bosna i Hercegovina	127.	125.	126.	131.
Hrvatska	79.	80.	84.	89.
Kosovo	117.	117.	98.	86.
Makedonija	34.	22.	23.	25.
Crna Gora	56.	56.	51.	44.
Srbija	88.	92.	86.	93.

Izvor: *Doing Business Report*, 2011., 2012., 2013. i 2014.

U medijima javnog priopćavanja uglavnom je navedeno koliko i na kojim područjima je Hrvatska napredovala i nazadovala. Lakše pokretanje poslovanja omogućeno je zahvaljujući uvođenju novog oblika društva s ograničenom odgovornošću uz mali minimalni kapital i jednostavan postupak njihovog osnivanja. Nadalje, Svjetska banka je ocijenila kako je u Hrvatskoj ostvaren značajan napredak u pogledu plaćanja poreza i doprinosa te smanjivanja parafiskalnih nameta jer je putem elektroničkog sustava omogućeno plaćanje doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje, a i smanjena su izdvajanja za šume i HGK. Zahvaljujući poboljšanju fizičke i informatičke infrastrukture u Luci Rijeka te racionalizaciji carinskog postupka vezanog uz ulazak Hrvatske u EU ostvaren je zavidan napredak u području međunarodne trgovine. Pojednostavljivanjem parničnog postupka i prenošenjem dijela ovršnih postupaka sa sudova u državne agencije ostvareno je poboljšanje u području izvršenja ugovora, a omogućavanjem izvansudskog postupka restrukturiranja unaprijeđeno je rješavanje problema nelikvidnosti.

Nažalost, u najnovijem "Doing Business" zabilježili smo veliki pad u području zaštite ulagača, s prošlogodišnjeg 139. na 157. mjesto. Po izdavanju građevinskih dozvola Hrvatska je i lani bila loša: na 143. mjestu, a sada je na 152. mjestu. Nešto smo lošije ocijenjeni u odnosu na prošlu godinu po dostupnosti električne energije i uknjižbi nekretnina te dostupnosti kredita.

Jesmo li nešto naučili

U kratkom vremenskom razdoblju od godine do godine ne treba biti previše zabrinut ili oduševljen neuspjesima ili pozitivnih učincima ocjene poslovne klime prema pokazateljima Svjetske banke, ali ako se stanje dugoročno ne poboljšava ili se čak i pogoršava onda treba zazvoniti na uzbunu. Postizanje povoljne poslovne klime nije jednostavan i lagan zadatak koji se brzo ostvaruje preko noći nego zahtjeva upornost i odlučnost najviših nositelja vlasti, ali i svih drugih koji u tome sudjeluju. To podrazumijeva stvaranje stabilnih institucija koje nisu podložne stalnim promjenama, razvoj sustava jasnih, jednostavnih, nedvosmislenih i razmjerno trajnih zakona i propisa, povećanje motiviranosti državnih službenika ponajviše reformom sustava njihovog nagrađivanja i napredovanja. Konačno, cjelokupna zakonodavna infrastruktura i porezni sustav su vrlo složeni i nikako ne bi smjeli biti predmetom licitiranja i nerealnih obećanja političara uoči izbora.

Nije presudno stalno donositi nove zakonske i druge promjene nego težište treba biti na provođenju zakona i odlučnoj borbi protiv korupcije. Čak i nama razmjerno bliske zemlje poput Makedonije i Crne Gore jasan su primjer koliko je bitna odlučnost i voljnost vodstva u poboljšanju uvjeta poslovanja. Ne trebamo baš uvijek razmišljati kako je na Zapadu sve odlično jer očito se dosta toga može naučiti i na Istoku.